

УНИВЕРЗИТЕТ У БАЊОЈ ЛУЦИ
ФАКУЛТЕТ ПОЛИТИЧКИХ НАУКА
БАЊА ЛУКА

НАСТАВНО-НАУЧНОМ ВИЈЕЋУ

Одлуком Наставно-научног вијећа Факултета политичких наука Бања Лука, број: 08/3.1434-11/14, усвојеној на 59. сједници Наставно-научног вијећа од 13.10.2014. године, именовани смо у Комисију за оцјену и одбрану завршног рада на II циклусу студијског програма Политикологија (мастер студије), смјер Међународне студије, под називом „Улога енергетске безбједности у стабилности Европске уније“, кандидата Саше Гашића, у саставу:

1. Проф. др Здравко Злокапа, редовни професор, ужа научна област Политички системи, Факултет политичких наука Универзитета у Бањој Луци, предсједник;
2. Доц. др Радомир Нешковић, доцент, ужа научна област Политички системи, Факултет политичких наука Универзитета у Бањој Луци, члан;
3. Проф. др Милош Шолаја, ванредни професор, ужа научна област Међународни односи и безбједност, Факултет политичких наука Универзитета у Бањој Луци, члан и ментор.

Након што су чланови Комисије примили и прегледали рад подносе

ИЗВЈЕШТАЈ

о садржају истраживања, оцјени квалитета мастер рада по дијеловима и у цјелини, примјени методологије, оцјени интерпретације (резултата) истраживања и других битних аспеката.

Кандидат Саша Гашић доставио је Комисији на увид и оцјену рад под називом „Улога енергетске безбједности у стабилности Европске уније“, у складу са Законом о високом образовању Републике Српске, Статутом Универзитета у Бањој Луци, Правилником о пријави и изради завршног рада на II циклусу Факултета политичких наука и Одлуком Наставно-научног вијећа Факултета политичких наука, број: 08/3.1434-11/14 од 13.10.2014. године.

Основни подаци о кандидату

Кандидат Саша Гашић рођен је у 1971. године у Бањој Луци, основну школу и Гимназију завршио у Бањој Луци. Дипломирао је на Бања Лука Колеџу (БЛЦ) у Бањој Луци, одсек Односи с јавношћу и менаџмент .

Основни подаци о завршном (мастер) раду

Мастер рад истражује однос безбједности, стабилности политичког система и укупног политичког окружења Европске уније и њене економије у зависности од енергетске безбједности у сва три њена главна аспекта: снабдијевања, преноса и потрошње енергије кроз доказивање тврдње о јакој корелацији између системске безбједности у Унији, њене економске и институционалне ефикасности и повезаности с глобалним субјектима међународних односа.

У раду се наглашавају посљедице промјена у процесима у области глобалне и регионалне безбједности која утиче на процесе у области енергетске безбједности. Циљ анализе је уочавање могућих законитости у односима између субјеката свјетске политике и међународне безбједности који имају глобалну моћ и глобални утицај као и позиције оних држава које своју моћ и међународне односе заснивају на енергији као најснажнијем политичком оружју модерног

доба. Карактеристика одржавања безбједносног окружења по својој унутрашњој природи у међународним односима јесте перманентна могућност избијања или обнављања конфликта. Кориштење енергената из необновљивих извора енергије, попут фосилних горива гаса, нафте и угља, указује на чињеницу да енергетске политике имају велику важност за усмјеравање укупних политика држава у политичким односима на међународној политичкој сцени. Такође утичу на укупност интеграционих процеса као и стање у којем стабилност земаља постаје неизвјесна у зависности од енергетских политика и тиме извор угрожавања унутардржавне и међународне безбједности. Студије безбједности које се односе на процесе проширивања и продубљивања безбједности, карактеристичне за област међународне безбједности након Другог свјетског рата, постале су основа за изучавање савремених феномена и јавних политика. Енергетска безбједност је до краја хладног рата истраживана кроз војне, политичке, економске, еколошке и социјалне аспекте. Данас се енергетска безбједност посматра у оквирима глобалних процеса и долази у средиште изучавања као темељна политичка појава и процес углобалним процесима. Енергетска безбједност, посматрана данас у оквирима глобалних процеса, анализира се и изучава као савремена политичка и политиколошка појава која утиче на односе којима се државе повезују или супротстављају у оквиру интеграционих процеса или самостално.

Структура мастер рада

Рад садржи четири поглавља и презентован је на 95 страница текста што је у складу с Правилима студирања на II циклусу студија ФПН Бања Лука. То укључује навођење одговарајућих информација, цитата, позивање на изворе и дефинисање ставова кандидата у области истраживања енергетске безбједности. У раду се наводе и изворни документи, табеле и графикони као и прилози.

У уводу и првом поглављу под називом „Историја Европске уније“, кандидат даје појмовно одређење теме и дефинише почетни однос Европске уније према питању безбједности и енергетске безбједности у том оквиру, затим даје историјске и савремене назнаке енергетских политика и њихов однос према политичком систему ЕУ.

-Историјском методом узимају се у обзир основне чињенице о Европској унији: хронологија догађаја као и њихов развој, узрок и последице. Коришћени су списи, резолуције и разноврсни документи.

- Методом дедукције презентују се општи ставови о теми истраживања на основу којих могу да се изведу посебне и појединачне тврдње.

- Компаративном методом су обухваћена кретања енергетских политика кроз цијене и количине гаса протеком времена као и анализа држава увозника и корисника енергената као и њихова зависност о енергентима.

- Методом дескрипције је обухваћен поступак описивања или читавања чињеница, процеса у друштву те њихових емпиријских потврђивања односа и веза, али без научног тумачења и објашњавања. Ова метода се примјењује у почетној фази научног истраживања.

- Методом класификације се врши систематска и потпуна подјела општег појма на посебне, које тај појам обухвата. Метод класификације је најстарија и најједноставнија научна метода, јер наука заправо и започиње с класификацијом.

- Студија случаја појединих земаља (*single country study*). Случај украјинске кризе је типичан за сигурност снабдијевања Европске уније руским енергентима, због проблема транспорта енергената преко украјинске територије. Све то има велики утицај на цијену енергената, као и на цјелокупну енергетску сигурност Европске уније.

У другом поглављу под називом „Безбједносна политика Европске уније“ разрађен је специфичан приступ Европске уније у области безбједности и конципирања безбједносних политика. Рад се реферише према дефиницији међународне безбједности, која данас у свим димензијама међународних политичких односа, међународних економских односа и процеса у пољу безбједности држава, компанија, појединаца и других субјеката међународних односа представља најобимнији и најкомплекснији склоп процеса у међународним односима чиме поставља најсадржајнија истраживања међународних односа по избору тема и по кориштеним

методологијама. Безбједносна димензија Европске уније даје се кроз дијелове Европске уније, њених институција и представника у оквирима кроз односе са широким мрежом међународних организација. Те односе Европска унија успоставља као специфичан политички супранационални ентитет, дјелимично карактерисан особинама институционализоване савремене државе посебно у економској и финансијској сфери, дјелимично карактерисан особинама међународне организације, посебно у области заједничке и спољне политике. Са сваком међународном организацијом државом изван ЕУ појединачно она успоставља политичке и економске односе као једну кључну осовину својих безбједносних политика. За ЕУ посебну важност има успостављање односа са државама за које је процијенила да су од посебног значаја за реализацију њених енергетских политика.

Треће поглавље под називом „Енергетска безбједност и стабилност Европске уније“ посвећено је економским и политичким процесима који су условљени односима у сфери енергетике. На одређен начин то је кључно поглавље које дефинише унутрашње односе између Европске уније и њене безбједносне политике. Да би се ближе објаснио преглед односа у спољнополитичком окружењу ЕУ, представља се преглед енергетске политике ЕУ у односу на енергетске политике држава. Енергетска сарадња у Европској унији дозвољава широке слободе у дефинисању и вођењу енергетских политика и задовољавања енергетских потреба појединих држава – чланица. Још више слободе у тој области имају државе-кандидати и државе везане за ЕУ споразумима о придруживању. Ово поглавље доноси историјски и актуелни преглед енергетских глобалних и регионалних криза, укључујући њихове изворе, врсте и облике посматране из угла глобалних процеса који утичу на енергетску стабилност. Савремену агенду изазова у области енергетске безбједности дефинисали су реверзибилни извори енергије и фосилни енергенти попут нафте и гаса који су у индустријским и економским политикама у ЕУ преовладали над политикама експлоатације и прераде угља и челика као основе на којој је и настала Европска економска заједница као политичка заједница. Енергетске политике, укључујући посебно политике енергетске безбједности, показују се као значајна област истраживања која у фокусу има изградњу политичких институција и односа које гради Европска унија унутар саме себе као и са субјектима изван ЕУ. То се односи на процесе на плану дефинисања заједничких политика ЕУ који могу да се карактеришу као „унутрашњи“ у ЕУ, на плану унутрашњих политика држава појединачно, али и у спољнополитичким односима и Уније и држава. Процеси глобализације показују колики су моћ и утицај Европске уније у настојањима

да постане глобални играч са одговорностима и утицајем на глобалне процесе. Анализирани процеси односе се и на енергетски сиромашни, неефикасни и разједињени Балкан као простор зависности у сва три карактеристична процеса енергетске безбједности – производње и експлоатације преносних путева до коначних облика потрошње.

Четврто поглавље под насловом „Утицај 'украјинске кризе' на стабилност Европске уније – студија случаја“ даје историјско одређење и истражује степен утицаја најважнијих модела и носећих институција у постхладноратовском и постсоцијалистичком безбједносном простору који се кроз геополитичке односе иу функционално безбједносном смислу преламају кроз Украјину. Специфичности Украјине налазе се у чињеници да је та земља кључна земља политике одвајања или спајања европског и централно-азијског односно, у геополитичким односима, азијског простора, да се кроз њу преплићу идеје политичког Запада и политичког Истока у области економије, демократије и, што је посебно наглашено, безбједности, да се истовремено преклапају и искуства из непосредног сусједства, прије свега постсовјетског простора и Заједнице независних држава (ЗНД). С обзиром на нереде које је изазвала могућност потписивања Споразума о придруживању у оквирима Источног партнерства шест земаља са ЕУ, украјинска криза представља једну од детерминанти опстанка и функционисања Европе као заједничког институционалног оквира. Односи ЕУ и Украјине у великој мјери односе се управо на политике у области енергетске безбједности. Поред геостратешке важности енергија је и кључни фактор успостављања политичких односа и одмјеравања носилаца моћи што одређује и карактеристике међународног окружења у односима Русије и Европске уније, дефинише улогу САД-а у Евроазији, позицију Кине према Африци, Блиском и Средњем истоку, али и друге односе великих играча у свјетској политици. Посебно убрзање кризи дало је издвајање Крима из Украјине и припајање Русији. Рад наглашава важност енергије која се као фактор међународних и геополитичких односа успоставља као економско и политичко средство у средишту „украјинског питања.“ Посебна димензија рада односи се на растућу моћ Русије, њен економски успон заснован на продаји гаса и нафте, који су омогућили бржи економски развој, али и раст међународног утицаја на трагу глобалне улоге какву је имала током већег дијела 20. вијека.

Кандидат у **Закључку** даје одговоре на истраживачко питање и доказује тачност полазне хипотезе. Закључак је усаглашен са резултатима истраживања и логички је изведен из садржаја мастер рада. Кандидат је објаснио улогу и значај енергије и енергетских политика у области

безбједности, економије и односа у међународној заједници како у контексту субрегионалних односа (Русија – Украјина), тако у релацијама регионалних односа у ЕУ и њеном окружењу, прије свега на Балкану и Кавказу, али и осталих глобалних процеса. Извео је аргументоване закључке, уочио узрочно-последичне везе и процијенио обим и динамику процеса, улогу Европске уније, држава и међународних институција у битним аспектима енергетских политика кључних за међународну безбједност.

Оцјена мастер рада

Очекивани резултат овог истраживања односи се на анализу процеса политичке и економске безбједности Европске уније из угла енергетских политика. То су политике обезбјеђивања енергентима из свјетских и домаћих извора, развијања обновљивих извора енергије и политика енергетске ефикасности, затим политике развоја безбједности критичне инфраструктуре, односно транспорта енергената и безбједности у области потрошње. Савремени економски и политички односи показују улогу и значај енергетске безбједности за економски и друштвени развој Европске уније, држава чланица и оних које настоје да постану њене чланице. Обрађена је актуелна тематика којој је дата и нова специфична вриједност кроз наглашавање приступа комбинације енергетских политика ЕУ и држава индивидуално. Показана је потреба усклађивања *заједничких енергетских политика* у ЕУ што омогућава да се изведу релевантни закључци у погледу позиционирања Европске уније у односу на глобалне процесе у сфери енергетике.

Закључак и приједлог Комисије

На основу свега наведеног, Комисија сматра да је кандидат Саша Гашић спровео истраживање у складу са постављеним циљевима и хипотезама. Кандидат је и логички досљедно анализирао тему, нагласио прагматичне резултате рада и тиме овим истраживањем дао допринос разумијевању улоге енергије, енергетских политика и енергетске безбједности у Европској унији и њеном ближем окружењу.

Комисија сматра да ово истраживање задовољава све критеријуме за израду завршног (мастер) рада и даје

ПРИЈЕДЛОГ

Наставно-научном вијећу Факултета политичких наука Универзитета у Бањој Луци да прихвати позитивну оцјену завршног (мастер) рада кандидата Саше Гашића, под називом „Улога енергетске безбједности у стабилности Европске уније“ и одобри његову јавну одбрану.

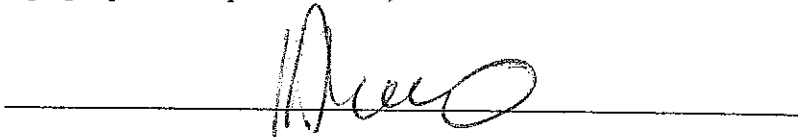
Комисија:

1. Проф. др Здравко Злокапа, предсједник

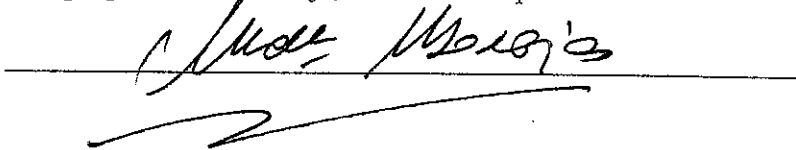
---

2. Проф. др Радомир Нешковић, члан

---

3. Проф. др Милош Шолаја, члан и ментор

Бања Лука, 31. августа 2016. године